BETER BESTUREN

van Filantropische Fondsen

10 jaar

Jubileummagazine
juni 2022

Goed doen moet je goed doen

Dit jubileummagazine van de leergang Besturen van Filantropische Fondsen markeert het tienjarig bestaan van de postacademische leergang aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hierin kunt u lezen hoe deze opleiding is uitgegroeid tot dé opleiding voor professionele -onbezoldigde- fondsbestuurders, die zich inzetten voor goede doelen, fondsen en stichtingen.

De leergang is in het leven geroepen door de Katholieke Stichting ter Bevordering van Welzijnswerk (KSBW). De Amsterdamse advocaat Mr. drs. Reinier W.L. Russell, bedenker van de leergang en secretaris van de KSBW, zag hoe de kring van filantropische bestuurders steeds ouder werd. Zij bleven voor hun opvolging zoeken in eigen kring, die daardoor dreigde te vergrijzen. De continuïteit van de sector is gebaat bij verjonging, diversiteit en professionaliteit. Daar kwam bij dat de overheid steeds meer controle en transparantie vereiste.

In de ambitie van een professionaliseringsslag vond het bestuur een bondgenoot in Prof. dr. Theo N.M. Schuyt, die met onstuitbaar enthousiasme een postacademische opleiding vorm gaf. De leergang bestaat uit vier collegeavonden en een stage bij een fonds, resulterend in een hoogwaardige afstudeerscriptie. Zo is inmiddels de organisatie van een kleine 100 fondsen kostenloos onderworpen aan een grondige analyse, met relevante aanbevelingen. Elk jaar wordt een prijs uitgereikt aan de beste afstudeerscriptie: de KSBW-award. Oud-deelnemers aan de PAO-opleiding BFF komen samen bij het Network Young Philanthropic Professionals (www.NYPP.nl).

Tien jaar PAO-opleiding Besturen van Filantropische Fondsen

Mr. drs. Reinier W.L. Russell

VU VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM | SCHOOL OF GOVERNANCE

KSBW Katholieke Stichting ter Bevordering van Welzijnswerk

NYPP Stichting Network Young Philanthropic Professionals

24 ‘Ik was geïnteresseerd in die andere kant’
– Susan Gloudemans

6 ‘Steeds meer diversiteit’
– Rogier Rake en Hermar Jansen

10 ‘Het was een andere wereld dan ik kende’
– Ryan Ramdien

19 Netwerk van fondsbestuurders
– Rob Soeters

4 Suzanne Plusquin: *Geld uitgeven nog niet zo gemakkelijk*

8 Beatrijs Wijnberg: *Invulling aan betrokkenheid*

12 Lise Broekaar: *Award voor zinvolle bijdrage*

14 Peter Korten: *Geven onder vergrootglas*

16 Theo Schuyt: *Goede doelen deskundig beheren*

20 Erik Sengers: *Bestuurders zijn verantwoordelijk*

22 Kai van Hasselt: *Beleggen en uitgeven in verbinding*

26 Ferry Meijer: *Statuten soms keurslijf*

COLOFON

Beter Besturen van Filantropische Fondsen is een uitgave van de VU School of Governance, de Katholieke Stichting ter Bevordering van Welzijnswerk (KSBW) en Netwerk Young Philanthropic Professionals (NYPP)

Teksten en eindredactie: Helma Coolman, Maarn
Fotografie Petra de Jong, Den Haag
Vormgeving: Vincent Smits, Eindhoven
Productie: Drukkerij RaddraaierSSP, Amsterdam

‘Geld uitgeven is nog niet zo gemakkelijk’

Het is nog niet zo gemakkelijk om een pot met geld uit te geven. Daar moet je als fonds wel je best voor doen. Dat het voor vermogensfondsen soms een probleem is om het jaarlijkse budget te besteden, ontdekte Suzanne Plusquin (38) tijdens het schrijven van haar afstudeerscriptie voor de leergang Filantropische Fondsen. Dat deed ze over de Start Foundation, die zich hard maakt voor een maatschappij die werken voor iedereen mogelijk maakt. “Daar was destijds een tekort aan kwalitatief goede projectaanvragen, die tot de doelstelling behoren en financieel goed onderbouwd zijn. Dat probleem hebben meer fondsen. Alle fondsen willen uiteraard graag hun jaarbudgetten besteden.”

Quickscan

Veel vermogensfondsen breken zich het hoofd over de vraag hoe zij hun afnemers kunnen bereiken. “Je moet je afvragen: is je drempel niet te hoog. Daarom hebben veel fondsen tegenwoordig een quickscan op hun website, zodat de aanvrager door een paar vragen te beantwoorden al weet of hij met zijn aanvraag bij het juiste fonds aanklopt. Soms geven fondsen een cursus hoe een projectaanvraag succesvol in te dienen. Een alternatief is om als fonds je eigen project op te zetten.”

De kennis die ze opdeed bij haar afstudeerscriptie heeft Suzanne onder meer toegepast bij het vermogensfonds Stichting Brentano’s Steun des Ouderdoms uit Amsterdam, waar ze secretaris is. Brentano ondersteunt projecten die het welzijn van ouderen bevorderen en al wat daarmee verband houdt. Ook is Suzanne bestuurder van Vrienden Stichting Sint Joannes de Deo in Amsterdam.

“Daar hebben we op de website een aparte procedure voor aanvragen minder dan € 500,-. Vaak van mensen die iets willen organiseren in hun verzorgingshuis of buurt, maar niet ervaren zijn met formulieren. De aanvrager moet een paar enkele simpele vragen beantwoorden en als dat klopt, wordt het bedrag vrij snel overgemaakt. Dat werkt goed.”

Maatschappelijk inzetten

Suzanne begon zonder een bepaalde verwachting aan de leergang. “Je maatschappelijk inzetten was me van jongs af aan meegegeven en ik wilde dat zelf ook, naast mijn werk bij Deloitte op de Zuidas, mijn gezin en mijn vriendenkring. Maar alles bleek super leerzaam te zijn en het is heel inspirerend om naar Theo Schuyt te luisteren. De gastsprekers uit de praktijk maakten bovendien alles levendig,” herinnert ze zich.

Daarnaast vestigt ze graag de aandacht op het netwerk van alumni, verenigd in de NYPP, het Network Young Philanthropic Professionals. “Het is voor fondsen en stichtingen een bron van nieuwe, jongere bestuursleden. Vroeger zochten mensen in het eigen netwerk naar nieuwe bestuursleden en bleven die functies in hetzelfde kringetje. Nu kunnen fondsen in geval van een bestuursvacature putten uit het reservoir van de NYPP voor een gemotiveerde, jonge, diverse kandidaat.” ●

Rogier Rake (links) en Hermar Jansen nemen hun cliënten regelmatig mee op de fiets voor een frisse blik op vermogensbeheer.

‘Leergang stimuleert broodnodige verjonging’

Rogier Rake en Hermar Jansen, beiden 49 jaar, zijn representanten van een nieuwe generatie vermogensbeheerders. Ze hebben elkaar leren kennen bij de leergang Besturen van Filantropische Fondsen en daar een levenslange vriendschap aan overgehouden. Inmiddels zijn ze ook collega’s bij IBS Capital Management BV, een bedrijf dat vermogens beheert van grote goede-doelen-organisaties. Daarnaast is Hermar op persoonlijke titel actief bij meerdere maatschappelijke instellingen. Beiden benadrukken hoezeer de leergang hen heeft geholpen hun weg te vinden in de wereld van de steunfondsen.

“De reden om deze opleiding te doen was dat ik weliswaar verantwoordelijk werd voor een vermogen, maar eigenlijk geen idee had wat er gebeurde bij die goede doelen,” vertelt Rogier. “Hoe is de gehele vermogensstructuur, wat is de wijze van besturen, een stukje governance… Ik wilde de doelgroep beter begrijpen.”

Huiverig

“Bij mij sneed het mes aan twee kanten,” vult Hermar aan. “Enerzijds was het handig voor mijn werk, maar ik wilde ook actief worden in die sector. En hoewel ik na mijn studie huiverig was om weer de collegebanken in te gaan, heeft het enthousiasme van professor Schuyt me gelukkig over de streep getrokken.” Beide vermogensbeheerders benadrukken dat de kennisoverdracht via deze leergang belangrijk is voor een verjongingsslag in de sector. Rogier: “Van oudsher bestonden besturen van steunstichtingen vooral uit oude grijze mannen in grijze pakken die elkaar het stokje doorgaven. En die het al heel lang op dezelfde wijze deden. Als de penningmeester knikte, was het goed.”

Diversiteit

“Nu zie je steeds meer diversiteit,” vult Hermar aan. “De leeftijd daalt, er treden meer vrouwen toe. En dat is belangrijk. Er komen mensen bij die anders denken. Alleen dan kun je tot verandering komen.” Dat heeft al veel goeds gebracht, vinden Hermar en Rogier. “Niet alleen omdat vrouwen een andere antenne hebben en jonge mensen veel handiger zijn met IT. Vroeger was vermogensbehoud belangrijk, maar jonge mensen leggen meer nadruk op impact. Stichtingen geven meer uit en mogen ook interen op hun vermogen. Wat ook betekent dat een stichting eindig mag zijn. Neem de Bill and Melinda Gates Foundation. Daar mag over vijftig jaar het geld op zijn.” De behoefte aan verjonging is nog steeds groot. Daarom hopen zij dat nieuwe, jonge mensen uit andere beroepsgroepen zich ook melden voor deze leergang. ”Er komen veel mensen uit de bankensector, maar ook advocaten, notarissen, accountants zouden heel goed passen.” Hermar begrijpt dat de drempel soms hoog is: “De sector is misschien een beetje spannend en relatief onbekend. Maar de studie geeft zelfvertrouwen en je hebt er op meer plekken wat aan. En steeds meer werkgevers geven hun medewerkers de gelegenheid dit onder werktijd te doen, die zien ook de relevantie van deze ervaring.” ●

Leergang gaf invulling aan betrokkenheid

ENKELE JAREN GELEDEN STOND MANAGER BEATRIJS WIJNBERG (60) OP EEN KRUISPUNT IN HAAR LEVEN.

“Ik had nog zo’n tien jaar te gaan en dacht: wat wil ik nog,” vertelt ze. “Dat was: invulling geven aan mijn wens om iets te betekenen voor de maatschappij, zoals ik ook doe bij mijn werkgever, het UWV Werkbedrijf, dat mensen aan werk helpt.”

“Een toevallig gesprek met een bestuurder van het Fonds Sluijterman Van Loo bracht me op het puntje van mijn stoel, mijn hart ging open.” Hij wees haar op de leergang Besturen van Filantropische Fondsen en voor Beatrijs was dat het begin van een zoektocht naar haar rol in de wereld van de filantropie.

“Het totaalbeeld dat de leergang biedt, met al z’n aspecten, de samenstelling, de manier waarop het in elkaar zit, zet goed neer wat je nodig hebt om voor een filantropisch fonds te werken,” herinnert Beatrijs zich. “En de deelnemers gaven het gedifferentieerde beeld van wat er allemaal speelt in die sector.”

Gesloten

Na de leergang hoopte Beatrijs op een werkkring in de filantropie. Maar op diverse sollicitaties volgde slechts twee keer een gesprek en een betaalde baan lukte niet. “Binnenkomen bleek gewoon moeilijk. Steeds hoorde ik dat ze iemand zochten met ervaring. Mij bleek dat de sector best nog wel gesloten is. Dat vond ik heel jammer.”

Toen kwam er een kans uit onverwachte hoek. Voor haar afstudeerstage bij de FIN, de branchevereniging Fondsen in Nederland, had ze onder meer contact gehad met de Stichting het Scholten-Cordes Fonds, die jonge mensen helpt met de financiering van hun studie. “De secretaris van dat fonds zocht contact omdat er in dat bestuur meerdere vacatures waren. Die kans wilden ze aangrijpen voor vernieuwing. Hij wist zich mij nog te herinneren en dat ontroerde me. Nu ben ik er secretaris en heel erg op mijn plek. Ik kan er veel kwijt van wat ik opgestoken heb bij de leergang.”

Toepassen

Inmiddels is Beatrijs ook gevraagd om zitting te nemen in de Raad van Toezicht van Museum De Voorde in Zoetermeer, dat eigentijds design inzet voor verbinding en diversiteit. “Ook in die functie heb ik veel profijt van de kennis van de leergang.” En zo heeft de leergang haar gebracht waar ze naar op zoek was: invulling van haar wens om zich nog meer maatschappelijk in te zetten. “Ik doe nu in mijn vrije tijd waar mijn hart ligt. En ben vast van plan om na mijn pensionering meer van dit soort dingen te doen. En het levert veel op: een netwerk van gelijkgestemden, die allemaal dezelfde drive hebben en warmlopen voor de filantropie. Zoveel mensen die vaak onzichtbaar veel doen voor de maatschappij, daar draait de samenleving deels op. Daar word ik wel blij van.” ●

Nieuwsgierigheid bracht Ryan Ramdien bij de leergang

Ryan Ramdien bij het monument voor Nelson Mandela achter het Bijlmer Park Theater, de thuisbasis van de Jeugdtheaterschool Zuidoost.

Ryan Ramdien is geboren in Suriname en werkt als managing consultant data-gedreven activiteiten voor organisatie en techniek. Opgegroeid in de Bijlmer, ligt daar nog altijd zijn hart. Hij is er betrokken bij diverse vrijwilligersinitiatieven, gericht op jeugd en educatie. De kennis die hij bij de leergang heeft opgedaan, komt daar zeer van pas.

Ryan, een enthousiaste veertiger, leerde de goede-doelenwereld kennen toen hij werd uitgenodigd om lid te worden van de Rotary. “Tot dat moment associeerde ik goede doelen altijd met collectebussen, maar toen kwam ik in aanraking met georganiseerde netwerken die goede doelen steunen.”

Zijn behoefte aan meer diepgang bracht hem via via in aanraking met de leergang van de Vrije Universiteit. “Daar werd ik aangenaam verrast. De mensen waren veel jonger dan die ik tegenkwam bij de Rotary. En in mijn jaargang zaten veel specialisten met een financiële achtergrond. Het was een andere wereld dan ik kende vanuit mijn Rotaryclub en Amsterdam Zuidoost. De lesstof was vooral gericht op significant grotere initiatieven en het managen van fondsen.”

Professionalisering

Zijn ‘wereld’ bestaat vooral uit kleinschalige projecten, die dicht staan bij de mensen voor wie hij het doet. Toch heeft Ryan bij de leergang veel kennis opgedaan die hem nu van pas komt. “Bestuursaansprakelijkheid, opvolging, organiseren van continuïteit, de toepassing van de code-Tabaksblatt over good governance, allemaal zaken waarmee ik nu kleinschalige projecten en stichtingen kan helpen als zij een volgende stap in de professionalisering maken.”

Het lijkt ook een rol die past bij de praktisch ingestelde consultant. Na wat doorvragen blijkt hij bij allerlei projecten betrokken te zijn: een speelgoedmuseum, een kookvoorziening voor daklozen, gratis bijscholing voor al dan niet gehandicapte sub-vmbo-ers. En niet te vergeten de Jeugdtheaterschool in de Bijlmer. Een stichting die nu twintig jaar bestaat en jaarlijks 2000 leerlingen trekt uit Amsterdam en omgeving. “Maar ze kennen mij daar niet hoor!” Liever speelt Ryan een rol op de achtergrond, om te helpen het bestuur in goede banen te leiden. Zodat de professionals kunnen doen waar zij goed in zijn: de creativiteit van jonge mensen ontwikkelen. ●

‘Award is beloning voor zinvolle bijdrage’

Lise Broekaar (46) was in 2013 de winnaar van de jaarlijkse KSBW award voor de beste afstudeerscriptie. “Die award is een mooie erkenning. Je steekt je energie erin en je gelooft in wat je opschrijft. Maar ik deed het niet voor de prijs, ik deed het om het fonds verder te helpen.” De sculptuur heeft een prominente plaats in haar woonkamer. Lise herinnert zich nog dat ze haar concept-these met hoogleraar Theo Schuyt doornam. “Hij keek me doordringend aan en zei: ‘Jij hebt een hele belangrijke bijdrage geleverd aan de wetenschap.’”

Participatiesamenleving

Toen ze begon aan haar scriptie bij Fonds 1818, dat in de regio Den Haag maatschappelijke initiatieven ondersteunt, had ze nog geen idee waar ze uit zou komen. “De vraag van het bestuur was wat de rol van het fonds zou moeten zijn bij de ontwikkeling van community foundations, toen nog gemeenschapsfondsen genoemd. Zelf een lokaal fonds worden of een andere rol kiezen?”
Lise ging er vol in en pluisde alles tot op de bodem uit, grondig als ze is. Ze onderzocht onder meer de identiteit, ontstaansgeschiedenis en structuur van een vermogensfonds en een lokaal fonds, zowel in Nederland als in het buitenland. En kwam tot de conclusie dat lokale fondsen bottom-up ontstaan, dus vanuit de samenleving, ook in Nederland. Een ontwikkeling die parallel liep met de opkomst van de participatiesamenleving. Vanuit dat inzicht adviseerde ze haar opdrachtgever niet zelf een lokaal fonds te worden, maar een ondersteunende rol te vervullen, “door de zaadjes van de lokale initiatieven water te geven, deze te ondersteunen en van expertise te voorzien. En zo geschiedde,” vertelt Lise. Maar de impact van haar onderzoek bleef niet beperkt tot het Fonds 1818. Een jaar later werd het landelijk bureau van Lokale Fondsen Nederland opgericht. Deze stichting helpt lokale fondsen bij hun organisatie en ontwikkeling en wil zo de sociale cohesie bevorderen. “Daar waren ze geïnteresseerd in mijn visie en bevindingen en boden me een baan aan. En zo kon ik mijn inzichten ook daar in praktijk brengen.”

Roeping

De leergang te volgen die zo haar leven veranderde, was een spontane ingeving, nadat een vriendin haar er op had gewezen. “Maar het voelde als een natuurlijke stap in mijn behoefte om een bijdrage te leveren aan de samenleving.” Door de afstudeerscriptie kreeg haar maatschappelijke missie opnieuw vorm. En hoewel haar leven na een zwaar ongeval een nieuwe wending nam, zet ze zich ook nu weer in voor diezelfde samenleving, nu vanuit haar kennis en ervaringen in de revalidatiezorg. “Ik kan me heel goed voorstellen dat ik wederom een beroep zal doen op samenwerking met vermogensfondsen,” voorspelt ze met een knipoog. ●

‘Het geven ligt onder een vergrootglas’

Peter Korten in de stallen van het Equestrian Center De IJzeren Man in Weert. Dit is een onderdeel van het onroerend goed dat Provisus Stichting Sint Jozef in Weert in bezit heeft.

“Bestaat de echte filantroop nog”. Midden in ons gesprek werpt Peter Korten uit Weert, in het dagelijks leven financial controller, plotseling deze vraag op. Om zelf direct het antwoord te geven: “Dat wordt steeds moeilijker. De regelgeving heeft het geven bemoeilijkt. Je moet je aan de wet houden en die wordt steeds complexer.” Met heimwee denkt hij terug aan het ‘potje van de pastoor’, dat vroeger bij iedere pastorie bij de voordeur stond. “De pastoor voelde zich vrij om uit dit potje te geven aan de behoeftige die bij hem aanklopte. Dat was echte filantropie! Nu zitten we met schenkingsrecht en transparantie en al die stakeholders die er iets van moeten vinden.”

Ingewikkelder

Korten wil daarmee niet zeggen dat toezicht en controle fout is. Wel vindt hij dat geven veel ingewikkelder is geworden. “De instituties liggen onder een vergrootglas.” En daarom vindt hij dat iedereen die zich op het pad van de filantropie wil begeven, de leergang Besturen van Filantropische Fondsen zou moeten volgen. “Ik houd een warm pleidooi voor het verplicht maken van die leergang.” Zelf kwam hij ermee in aanraking toen hij als 39-jarige betrokken raakte bij een vermogensfonds van een familie. “Uitgeven is makkelijk,” merkte hij, “maar wat is eigenlijk filantropie?” Het antwoord vond hij bij Theo Schuyt en de gastdocenten van de postdoctorale leergang aan de Vrije Universiteit. “Ik trof daar collega-bestuurders die dezelfde vragen hadden en je leerde daar niet alleen ‘to know how’, maar ook ‘to do how”, vertelt hij.

Innovaties

De discussies tijdens de colleges, maar ook de blijvende contacten met alumni hebben hem veel gebracht. Zoals het vinden van een goede mix tussen de oude generatie bestuurders en de jongeren. “De jeugd verwacht eruditie en vastheid van koers van de ouderen. Maar moet ook nieuwe ontwikkelingen in gang zetten en innovaties invoeren. Door een goede chemie tussen de generaties kunnen de fondsen het hoofd bieden aan de snelle ontwikkelingen.”

Korten is nog steeds actief bij het fonds waar hij tien jaar geleden onderzoek deed voor zijn afstudeerthese: de Provisus Stichting Sint Jozef. Deze stichting beheert de gronden van het voormalig Bisschoppelijk College. Met de opbrengsten ondersteunt het educatieprojecten in de regio Weert.

Maar inmiddels hebben ook andere fondsen en stichtingen een beroep gedaan op de kennis en ervaring van Korten. “Ik kan niet goed nee zeggen,” bekent hij. “Je moet je talenten niet begraven. Anderzijds moet het ook gezellig zijn. En als een bestuur goed onderling samenwerkt en met de doelstellingen vooruit komt, geeft me dat energie.” ●

‘Goede doelen moet je deskundig besturen’

Al meer dan dertig jaar zet hoogleraar filantropie Theo Schuyt zich met hart en ziel in voor professionalisering van de filantropie, van filantropische fondsen en steunstichtingen in Nederland. De hartstocht waarmee hij dit thema in de jaren 90 op de kaart zette, is nog steeds ongetemd. In de leergang Besturen van Filantropische Fondsen leidt hij een nieuwe generatie bestuurders op voor deze maatschappelijke uitdaging.

Filantropie werd vroeger gezien als een speeltje voor de rijken. “Maar dat is een misvatting. Het is een onontbeerlijk onderdeel van het functioneren van de maatschappij naast de markt, de overheid en het familieverband,” stelt Schuyt. “Vroeger heette het particulier initiatief. Toen daar na de Tweede Wereldoorlog de verzorgingsstaat naast kwam, kreeg filantropie ten onrecht een negatieve bijklank van paternalisme, betutteling.“

Gouden Eeuw

Hij betoogt dat we inmiddels in de Gouden Eeuw van de filantropie zijn aanbeland. “Je ziet aan de ene kant dat de overheid zich steeds meer terugtrekt. Anderzijds nemen burgers, fondsen en bedrijven vaker zelf initiatief bij maatschappelijke vraagstukken. Daarbij komt dat er nog nooit zoveel geld is geweest. Een groeiend deel daarvan komt bij maatschappelijke doelen terecht.” Hij verwacht dan ook dat er de komende jaren steeds meer fondsen, corporate foundations en fondsen op naam zullen ontstaan, terwijl de grote Nederlandse non-profit sector vriendenstichtingen en steunfondsen gaat oprichten. “Denk aan de cultuursector, aan universiteiten, maar ook aan scholen, zorg- en welzijnsinstellingen,” verduidelijkt hij.

Daarom pleit de hoogleraar voor een professionaliseringsslag. En die maakt hij mogelijk met de leergang Besturen van Filantropische Fondsen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, die hij ruim 10 jaar geleden samen met de Katholieke Stichting ter Bevordering van Welzijnswerk (KSBW) heeft opgericht.

In vier themabijeenkomsten krijgen de deelnemers inzicht in de plaats, functie, rol en werking van filantropische fondsen en hun besturen. Professor Schuyt neemt in de eerste module de theoretische leerstof voor zijn

rekening. Daarna komen collega- docenten in volgende modules aan het woord. Ook worden meerdere ervaren bestuurders van vermogensfondsen en steunstichtingen uitgenodigd voor een gastcollege over de praktijk.
Om de theorie in praktijk te brengen sluiten de deelnemers de leergang af met een adviesrapport voor een (vermogens-)fonds, waarin het geleerde op het fonds wordt getoetst. Na afloop ontvangt elke deelnemer een certificaat en kan hij toetreden tot de alumnivereniging Network Young Philanthropic Professionals (NYPP), dat de afgelopen jaren is uitgegroeid tot een netwerk van en voor fondsbestuurders.

Tijdsbeslag
Veel deelnemers volgen de leergang naast hun werk en Schuyt begrijpt dat belangstellenden soms terugdeinzen voor het tijdsbeslag. Die is naar schatting vier uur per week gedurende een collegejaar, inclusief de scriptie. Hij hoort van meerdere deelnemers dat de boeiende colleges en goede begeleiding bij de scriptie inspirerend werken. En de meeste deelnemers komen gemotiveerd aan de start. “Zij hebben over het algemeen het hart op de goede plek. Ze willen zich inzetten voor de maatschappij. En dat is toch een van de hoogste waarden waarmee je je kunt verbinden.”
Hij ziet dat zo’n inzet ook maatschappelijk gewaardeerd wordt. “Die mensen willen niet op hun grafsteen: wij zijn steenrijk gestorven. Ze willen dat er staat: dit was een goed mens. Maatschappelijk initiatief en de goede doelenwereld spelen een steeds grotere rol in onze samenleving.” Schuyt ziet dat zijn missie nog lang niet is voltooid. ●

Leergang **Besturen van Filantropische Fondsen**
VU School of Governance - KSBW

De leergang bestaat vier modules die elk een avond in beslag nemen:
1. Het domein van de filantropie; overheid en maatschappelijke initiatie
2. Het besturen van (vermogens-) fondsen
3. Vermogensbeheer en financieel beheer
4. Evaluatie en impact

De studie wordt afgerond met een adviesrapport voor een filantropisch fonds. Bij een voldoende beoordeling ontvangt de deelnemer een certificaat. De kosten bedragen € 2.500.- De KSBW biedt de mogelijkheid voor een tegemoetkoming in de studiekosten. Meer informatie: https://vu.nl/nl/onderwijs/professionals/cursussen-opleidingen/opleiding-besturen-van-filantropische-fondsen

Alumnivereniging **Network Young Philanthropic Professionals (NYPP)**

Voor gecertificeerde bestuurders van filantropische fondsen volgt automatisch het lidmaatschap van de NYPP. De stichting is een platform voor jonge bestuurders en richt zich op professionaliteit, continuïteit en diversiteit. NYPP brengt oud-deelnemers aan de PAO-opleiding samen. Ook fungeert het NYPP als netwerk voor mensen die hun netwerk willen uitbouwen, kennis willen uitwisselen of nieuwe bestuurders zoeken, aldus Rob Soeters, oud-deelnemer van de leergang en bestuurslid van NYPP.

Alumni hebben er een mogelijkheid de banden aan te halen en vinden er mensen met een gedeelde passie voor goede doelen. De NYPP hanteert een ‘kaartenbak’ met daarin contactgegevens van ruim meer dan honderd jonge afgestudeerde bestuurders. De stichting brengt hen indien gewenst in contact met fondsen met een bestuursvacature. Omgekeerd kunnen bestuurders van fondsen aankloppen bij het NYPP bij hun zoektocht naar nieuwe bestuurders. Meer informatie op http://www.nypp.nl/

‘Je kunt je niet meer afzijdig houden van de regelgeving’

Tegenover mij zit een man in legeruniform. Niet bepaald het eerste beeld dat bij je opkomt als je wilt praten over het besturen van filantropische fondsen. Maar actief te zijn in het maatschappelijke middenveld vanuit zijn geloofsovertuiging is de rode draad in leven en werk van Erik Sengers (50).

Erik is als aalmoezenier werkzaam in de Generaal Majoor de Ruyter van Steveninck-kazerne in Oirschot. Hij is er een van de vijf geestelijk verzorgers, naar eigen zeggen “voor een gesprek en voor stroopwafels”.
Daarmee bedoelt hij te zeggen dat hij ondersteunend wil zijn voor zowel de innerlijke als de uiterlijke mens. En voor alle levensovertuigingen, want dat is in de visie van Erik inherent aan de katholieke levensopvatting: “Wat wij hebben, is voor iedereen beschikbaar.”
En daar zit precies de overlap met zijn interesse voor de filantropie. Toen hij zich aanmeldde voor de leergang van de VU was hij werkzaam voor de katholieke armoedestichtingen van het Bisdom Haarlem, die steun geven aan mensen die het alleen even niet redden. “Mijn werk was die stichtingen bestuurlijk te ondersteunen. Zij functioneerden onder de kerkelijke regelgeving, maar die stond soms op gespannen voet met de uitdijende bestuurlijke wetten en regels. Daar was dus een moderniseringsslag nodig.”

Eyeopener
Door het volgen van de leergang Besturen van Filantropische Fondsen kreeg Erik meer greep op die ontwikkelingen. “Ik zat soms ademloos te luisteren. Eerder dacht ik vooral: het is leuk om een bijdrage te leveren aan de samenleving en goede dingen te doen. Mijn eyeopener was dat ik toen doorkreeg hoe het zat met de wet- en regelgeving en welke verantwoordelijkheden je hebt als bestuurder. En dat is alleen maar meer geworden.”
Hij herinnert zich dat een enkele deelnemer aan de leergang zich bij dit onderdeel afzijdig hield. “ ‘Wij geven gewoon geld weg,’ was hun argument. Maar daar kom je niet meer mee weg.” Daarom is de leergang volgens Erik een unieke kans voor besturen van fondsen en stichtingen om zich te professionaliseren.

Voldoening
Die regelgeving levert een hoop werk op, heeft hij ook gemerkt. Maar geeft ook voldoening: “Ik vind het prettig om ervoor te zorgen dat de professionals geen last hebben van die bestuurlijke verantwoordelijkheden, dat ik hen in hun kracht kan laten.”
Momenteel is hij door zijn drukke werkkring wat minder actief bij vermogensfondsen en steunstichtingen. Maar nog steeds ligt er zijn hart. “Stichtingen, fondsen, verenigingen zijn de smeerolie van de samenleving, zij vullen gaten op die de overheid en de markt laten liggen.” Hij zou wel weer wat meer betrokken willen zijn bij deze wereld. “Er zijn een paar leuke katholieke fondsen waar ik wel in zou willen zitten, maar tot op heden ben ik niet benaderd.” Op de vraag of dit een open sollicitatie is, reageert hij: “Dat mag je wel opschrijven. Dat vind ik altijd wel leuk.” ●

‘Mooi als beleggen en uitgeven in verbinding staan’

Kai van Hasselt was 28 jaar toen hij voor het eerst in contact kwam met een geld gevende instelling. Dat was als lid van de Raad van Toezicht van het Mondriaan Fonds, dat kunst en cultuur ondersteunt met overheidssubsidies. Nu is hij veertig jaar en bestuurslid van de Stichting Rotterdam-Maaskant, die aandacht vraagt voor de ruimtelijke kwaliteit met de toekenning van een jaarlijkse architectuurprijs. “Voor de Maaskantstichting vergaderen we in de statige Collegekamer van het Rotterdamse Stadhuis. Dat ziet er klassiek uit met serieus kijkende portretten die op ons toezien. Maar je ziet ook dat de stichting, haar bestuur en de achtereenvolgende jury’s in transitie zijn: de verdeling jong-oud, man-vrouw, wit en van kleur, binnen-buiten de Randstad is steeds meer in balans.”

Diversiteit

Kai ziet de noodzaak van diversiteit. “In de culturele sector, waar ik me graag beweeg, maar ook elders zie je op de longlists, in de spotlights en in de raden van toezicht nog te weinig mensen met verschillende culturele achtergrond. Het is belangrijk dat een bestuur een afspiegeling is van de samenleving. Dat doet recht aan de legitimiteit van je besluiten.” Ook bij beleggingen en bestedingen door filantropische fondsen ziet Kai een ontwikkeling. En bij het denken daarover heeft de leergang Besturen van Filantropische Fondsen hem goed geholpen. “Er was een zeer inspirerend college van André Betting, de toenmalig directeur van de Van Leer Group Foundation, die middelen ter beschikking stelt ten behoeve van de ontwikkeling van jonge kinderen. Die betoogde dat beleggen en uitgeven met elkaar in verbinding kunnen staan: beleggen zou ‘mission driven’ moeten zijn. Hij legde uit dat zijn fonds om die reden onder meer belegde in een medische start-up die bijdroeg aan oplossingen van kinderziektes. Een mooi voorbeeld van hoe de beleggings- en uitgavenkant met elkaar in verbinding staan.“

Minder schaalbaar

Voor Kai raakte die koppeling tussen uitgaven en missie aan het thema van duurzaam en doelmatig beleggen, een thema dat hij ook agendeert binnen de Maaskantstichting. “We beheren maar een klein fonds en willen de kosten laag houden. En dan valt me op dat de meest duurzame manier van beleggen relatief veel kosten met zich meebrengt en minder opbrengt, omdat het maatwerk is en minder schaalbaar. Vermogensfondsen willen juist breed beleggen om aan risicospreiding te doen om een zo hoge mogelijke return te krijgen, gegeven hun risicobereidheid. Dat is een spagaat voor veel fondsen.”

Door het volgen van de leergang voelt Kai zich zekerder om dit soort thema’s aan te kaarten. “Als jonge bestuurder bij zo’n fonds of stichting heb je wel ideeën over allerlei onderwerpen. De leergang gaf me handvatten en het vocabulaire om de juiste vragen te stellen.” ●

‘Betere gespreks-partner voor vermogensfondsen‘

Susan Gloudemans (47) is directeur Strategy & Development bij de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam en werft fondsen voor haar opdrachtgever. Toen zij zich aanmeldde voor de leergang Besturen van Filantropische Fondsen vroeg Theo Schuyt haar of ze wel aan het goede adres was: deze leergang was gericht op fondsbestuurders die meer wilden weten over hoe budgetten wijs en verantwoord uit te geven.
De Rijksakademie biedt jaarlijks aan 46 kunstenaars uit de hele wereld een plek om zich door te ontwikkelen in hun kunstenaarschap. Het is een prestigieus postacademisch instituut: er melden zich jaarlijks rond de 1700 belangstellenden aan. Door de statuur van de instelling openen zich voor de kunstenaar vaak deuren naar de top van de internationale kunstwereld. Om dat mede mogelijk te maken werft Susan jaarlijks zo’n anderhalf miljoen euro bij particuliere fondsen in binnen- en buitenland .

Verantwoordelijkheden

“Dus ik begreep wat Theo bedoelde: ik behoorde niet tot de primaire doelgroep. Maar ik was ook geïnteresseerd in die andere kant, omdat ik vanuit mijn functie ook verantwoordelijk ben voor de steunstichting van de Rijksakademie. Het leek me dus wel van belang om te snappen wat hun verantwoordelijkheden zijn.”

Dus volgde ze toch de leergang en van die beslissing heeft Susan nooit spijt gehad. “Het is een pittige opleiding naast een full time baan. En ik ben niet zo’n avondmens. En ook de afstudeerscriptie was pittig. Ik heb er een hele kerstvakantie aan gewerkt. Maar ik merk bij mijn werk voor de Rijksakademie dat ik van fondsen, die ik probeer te betrekken bij ons werk, beter begrijp hoe het bij hen werkt.”
Na deze opleiding is Susan in een klein vermogensfonds gestapt: het Pauwhof Fonds, dat projecten ondersteunt op het snijvlak van kunst en wetenschap. “Dan breng je in praktijk wat je leert: hoe belangrijk het is om je doelstellingen scherp te hebben om aanvragen te kunnen beoordelen. Of om na te denken over vragen rond het vermogen: wil je bijvoorbeeld interen in moeilijke jaren. Door dat soort processen te kennen, ben ik een meer gelijkwaardige gesprekspartner voor de fondsen die ik betrek bij de Rijksakademie.”

Oproep

Daarom roept Susan haar collega’s op ook de leergang Besturen van Filantropische Fondsen te volgen. “En als ik een aanbeveling zou mogen doen naar de VU: kijk ook eens naar dat veld van fondsenwervers bij het aanschrijven van potentiële studenten. Heel veel van mijn collega’s hebben bestuursfuncties bij kleine stichtingen of fondsen, daarvoor is veel van de leerstof ook relevant. Je krijgt dan een stukje bagage mee, een groter bewustzijn van de verschillende aspecten van de fondsenwereld”. ●

Ferry Meijer is naast zijn werk voorzitter van het oorlogsmuseum Militair Mobiel Depot 40-45 in Loosdrecht.

Voor zijn afstudeerthese voor de leergang Besturen van Filantropische Fondsen ging Ferry Meijer op zoek naar het evenwicht tussen de vermogens- en uitgavenstrategie bij het Rijksmuseum Fonds. De kennis die hij daardoor opdeed, komt hem in zijn huidige werkkring meer van pas dan hij ooit had gedacht. Toch is Ferry (53) niet in de filantropie beland. Als vermogensbeheerder bij Valuedge adviseert hij onder meer vermogende klanten en fondsbestuurders bij het inrichten of beheren van een filantropisch fonds. En ziet hij regelmatig de worsteling om financieel verantwoord te geven. “Het Rijksmuseum Fonds had in die tijd – het was net na de financiële crisis – een negatief rendement op het vermogen, terwijl er meer aanvragen waren dan ooit vanwege de aanstaande opening van het vernieuwde museum. Eigenlijk was er geld genoeg, maar het was een endowmentfonds; de statuten lieten niet toe dat er meer werd uitgegeven dan dat het stamvermogen had opgebracht.”

Horizon

“Het inzicht dat ik daar gekregen heb en dat ik nu ook vaak aan bestuurders adviseer: je kunt statuten altijd wijzigen. Dat was voor mij de eyeopener van die studie.” Bij het Rijksmuseum Fonds zagen ze toen in, dat het niet meer van deze tijd was om vast te houden aan de doelstellingen van Koning Willem II, die dit fonds had opgericht. In zijn huidige werkkring spreekt Ferry regelmatig ondernemers die een deel van hun opgebouwde vermogen willen bestemmen voor het goede doel. “Hen adviseer ik een horizon van 25 jaar. Hun kinderen kunnen dat fonds dan gezamenlijk beheren, die hebben daar gevoel bij. Maar zadel latere generaties niet op met een erfenis van een onbekende gever. Bovendien is je impact dan veel groter. Je kunt beter een aantal jaren € 30.000,- besteden aan een goed doel dan in lengte van jaren € 5.000,-.”

Impact

“Of geef een goed doel een aantal jaren een vast bedrag, onafhankelijk van je rendement. Dan is de impact van je gift groter, de ontvanger weet waarop hij kan rekenen en daar beleid op voeren. Dat bedrag kan een relatie hebben met je verwachte rendement. Maar tegenwoordig wint ook het inzicht terrein dat het geld op mag.” Ook de wijze van beleggen is soms in statuten vastgelegd, maar Ferry merkt dat dat keurslijf in de loop der tijd soms te nauw kan worden. “Dan is bijvoorbeeld vastgelegd dat de helft van het vermogen in Nederlandse staatsobligaties moet worden belegd. Dat was altijd een zekere belegging, maar levert tegenwoordig een negatief rendement op.“ “Helaas blijven traditionele bestuurders soms rigide vasthouden aan de statuten.

Een van de doelen van de leergang is dat de jongere generatie prominent onderdeel wordt van die fondsbestuurders. Maar die doorstroming is nog wel lastig.” ●

‘Statuten kunnen soms een keurslijf zijn’

Winnaars KSBW-award 2011-2020

2011 Peter J.M. Korten, afstudeerfonds:
Stichting Provisius, Weert

2012 Hermar Jansen, afstudeerfonds:
Stichting Het R.C. Maagdenhuis, Amsterdam

2012 Andrea Davina, afstudeerfonds:
Stichting Niemeijer Fonds, Dordrecht

2013 Gert-Jan Boon, afstudeerfonds:
Stichting Vrienden van het
St. Ignatiusgymnasium, Amsterdam

2013 Lise Broekaar, afstudeerfonds:
Fonds 1818, Den Haag

2014 Albert J.B. Hoenderbos, afstudeerfonds:
J.C. Ruigrok Stichting

2015 Martje Nooij, afstudeerfonds:
Stichting Projecten Zuid-Afrika

2016 Corinne Schuurman-van Oord, afstudeerfonds:
"Van Commissie Schenkingen naar VOximpuls"

2017 Angelique van Laar, afstudeerfonds:
Fonds Schiedam Vlaardingen e.o.

2018 Antoinette Sprenger, afstudeerfonds:
Simavi.

2019 Marleen van Ballegooijen/ Marthe
de Fijter - van der Pol, afstudeerfonds:
Stichting N. van Ballegooijenfonds

2020 Romy Blankenspoor, afstudeerfonds:
het Koningin Emma Fonds